

APSTIPRINU:

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas
dienesta priekšnieks pulkvedis

M. Baltmanis

**Informatīvais materiāls par atkāpēm no būvnormatīvu tehniskajām
prasībām un alternatīviem tehniskajiem risinājumiem
kultūrvēsturiskajās ēkās**

RĪGA

2025

Satura rādītājs

Ievads.....	3
1. Normatīvie akti.....	5
2. Dokumenti, kas iesniedzami Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam atkāpes saskaņošanai no būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām.....	7
3. Atkāpes no būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām un alternatīvie tehniskie risinājumi kultūrvēsturiskajās ēkās.....	9
3.1. Kultūrvēsturisko durvju saglabāšanas iespējas ugunsdrošības prasību kontekstā.....	9
3.2. Kultūrvēsturisko logu saglabāšana un alternatīvie tehniskie risinājumi....	11
3.3. Kultūrvēsturisko pārsegumu saglabāšana un alternatīvie tehniskie risinājumi.....	13
3.4. Evakuācijas ceļu augstuma un platuma saglabāšana kultūrvēsturiskajās ēkās.....	15
3.5. Ugunsnoturības pakāpes izvēle kultūrvēsturiskās ēkas pārbūves gadījumā, ja pārsniegts noteiktais augšējā stāva grīdas līmeņa augstums.....	17
3.6. Vēsturisko koka sienu apdares un koka kāpņu saglabāšana.....	17
3.7. Iekšējā ugunsdzēsības ūdensvada neierīkošana kultūrvēsturiskās ēkās....	19

Ievads

Latvijas teritorijā ir saglabājušās daudzas vēsturiskas ēkas ar augstu kultūrvēsturisko vērtību, kas veido nozīmīgu daļu no valsts kultūras mantojuma. Šo ēku saglabāšana ir ne vien kultūras un vēstures jautājums, bet arī tehnisks un juridisks izaicinājums, jo būvniecības prasības laika gaitā ir būtiski mainījušās.

Būvnormatīvu tehnisko prasību ievērošana var radīt situācijas, kurās tiek apdraudēts ēku sākotnējais veidols un autentiskums, tādējādi pastāv risks zaudēt to kultūrvēsturisko vērtību.

Saskaņā ar būvniecības tiesisko regulējumu jebkura ekspluatācijā esoša būve jāuztur atbilstoši tiem tiesību aktiem, kas bija spēkā tās būvniecības laikā. Tomēr būves ekspluatācijas gaitā tiesību akti var būt mainījušies, radot izaicinājumus šo būvju atjaunošanā un pielāgošanā mūsdienu prasībām. Vienlaikus jāapzinās, ka šādas izmaiņas pašas par sevi nenozīmē, ka vēsturiskās ēkas vairs nav drošas vai ekspluatējamas. Pretējā gadījumā būtu jāatzīst, ka visas ēkas, kas celtas pirms jaunu tiesību aktu spēkā stāšanās, ir nedrošas un izņemamas no ekspluatācijas, kas nav ne praktiski īstenojams, ne pamatots no kultūrvēsturiskā vai sociālekonomiskā viedokļa.

Ņemot vērā kultūrvēsturisko ēku īpašās tehniskās un arhitektoniskās īpatnības, tiesību akti noteiktos gadījumos paredz iespēju piemērot atkāpes no būvnormatīvu tehniskajām prasībām, aizstājot tās ar alternatīviem tehniskajiem risinājumiem. Ugunsdrošības jomā šādu atkāpju un risinājumu saskaņošanu veic Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, ievērojot spēkā esošos tiesību aktus un izvērtējot katru gadījumu individuāli.

Šādi risinājumi ļauj nodrošināt vēsturisko ēku drošu ekspluatāciju un ugunsdrošību, vienlaikus saglabājot to arhitektonisko identitāti un kultūrvēsturisko nozīmi.

Šis informatīvais materiāls paredzēts kultūrvēsturisko ēku īpašniekiem, valdītājiem un būvspeciālistiem, kas iesaistīti šo ēku atjaunošanā, pārbūvē vai restaurācijā. Tajā apkopota informācija par alternatīviem tehniskiem risinājumiem, kas konkrētos gadījumos var aizstāt būvnormatīvos noteiktās

tehniskās prasības, vienlaikus nodrošinot ugunsdrošību, tai skaitā ugunsgrēku novēršanu, efektīvu dzēšanu un seku mazināšanu, kā arī ēku autentiskuma saglabāšanu.

Šī materiāla mērķis ir sniegt skaidrojumu par gadījumiem un nosacījumiem, kuros pieļaujama atkāpšanās no būvnormatīvu tehniskajām prasībām, aizstājot tās ar alternatīviem risinājumiem, lai nodrošinātu kultūrvēsturisko ēku ugunsdrošību, funkcionalitāti un ilgtspēju. Informatīvais materiāls nav uzskatāms par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Tehniskās komisijas saskaņotiem risinājumiem. Piedāvātie alternatīvi tehniskie risinājumi ir uzskatāmi kā ieteikumi, kurus nepieciešams saskaņot katram konkrētam objektam atsevišķi, atbilstoši tiesību aktu prasībām.

Informatīvais materiāls izstrādāts, ņemot vērā spēkā esošos tiesību aktus to izstrādes laikā. Tiesību aktu izmaiņu gadījumā materiālā ietvertā informācija ir piemērojama, ciktāl tā nav pretrunā ar jaunajām tiesību aktu prasībām.

Plānots, ka šis informatīvais materiāls tiks papildināts un aktualizēts, ņemot vērā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Tehniskās komisijas turpmāko praktisko pieredzi.

1. Normatīvie akti

Saskaņā ar Būvniecības likuma 9.¹ panta septīto daļu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam ir deleģēts uzdevums saskaņot alternatīvos tehniskos risinājumus un atkāpes no būvnormatīvu tehniskajām prasībām ugunsdrošības jomā.

Minētā panta trešajā un ceturtajā daļā ir noteikts, kādos gadījumos Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests ir tiesīgs saskaņot atkāpes no būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām. Šie nosacījumi attiecas uz situācijām, kad būvju projektēšanā objektīvi nav iespējams izpildīt visas noteiktās prasības, taču iespējams nodrošināt līdzvērtīgu ugunsdrošības līmeni, izmantojot citus alternatīvus risinājumus.

Tehniskās prasības, kas saistītas ar ugunsdrošības nodrošināšanu un no kurām noteiktos gadījumos var tikt pieļautas atkāpes, ir noteiktas piemēram, šādos Latvijas būvnormatīvos:

1. Latvijas būvnormatīvs LBN 201-15 "Būvju ugunsdrošība"¹;
2. Latvijas būvnormatīvs LBN 221-15 "Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija"²;
3. Latvijas būvnormatīvs LBN 222-15 "Ūdensapgādes būves"³.
4. Latvijas būvnormatīvs LBN 231-15 "Dzīvojamo un publisko ēku apkure un ventilācija"⁴;
5. Latvijas būvnormatīvs LBN 261-15 "Ēku iekšējā elektroinstalācija"⁵;
6. Latvijas būvnormatīvs LBN 241-15 "Dabaszāģes iekšējo zāģesvadu sistēma"⁶;

1 Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 1.jūlija noteikumiem Nr.333 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 201-15 "Būvju ugunsdrošība"

2 Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 1.jūlija noteikumiem Nr.332 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 221-15 "Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija"

3 Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumiem Nr.326 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 222-15 "Ūdensapgādes būves"

4 Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 16.jūnija noteikumiem Nr.310 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 231-15 "Dzīvojamo un publisko ēku apkure un ventilācija"

5 Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 9.jūnija noteikumiem Nr.294 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 261-15 "Ēku iekšējā elektroinstalācija"

6 Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumiem Nr.336 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 241-15 "Dabaszāģes iekšējo zāģesvadu sistēma"

7. Latvijas būvnormatīvs LBN 243-15 "Sašķidrinātās naftas gāzes iekšējo un ārējo gāzesvadu sistēma"⁷.

Tāpat ugunsdrošības prasības var būt ietvertas arī standartos, tostarp tādos, kuru piemērošana izriet no spēkā esošajiem tiesību aktiem. Piemērojamo standartu saraksts Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumu Nr.333 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 201-15 "Būvju ugunsdrošība"" prasību izpildei, ir pieejams tīmekļvietnē <https://www.lvs.lv/lv/legislations/1308>, citu būvnormatīvu piemērojamo standartu sarakstus var atrast Latvijas standarta tīmekļa vietnē: www.lvs.lv

⁷ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumiem Nr.335 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 243-15 "Sašķidrinātās naftas gāzes iekšējo un ārējo gāzesvadu sistēma"

2. Dokumenti, kas iesniedzami Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam atkāpes saskaņošanai no būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām

Lai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests varētu izskatīt jautājumu par atkāpes saskaņošanu no būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām ugunsdrošības jomā, būvniecības pasūtītājam vai tiesību aktos noteiktajā kārtībā pilnvarotai personai ir jāiesniedz iesniegums Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā. Iesniegums iesniedzams Iesniegumu likuma noteiktajā kārtībā.

Iesniegumam jāatbilst šādiem kritērijiem:

- iesniegums jāadresē iestādei, kuras kompetencē ir tā izskatīšana⁸. Konkrētajā gadījumā - Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam.
- Iesniegumā jānorāda iesniedzēja identificējošie dati:
 - ✓ fiziskai personai vārds, uzvārds un adrese (vai e-adrese);
 - ✓ juridiskai personai nosaukums un juridiskā adrese (vai e-adrese).
- Iesniegumam jābūt parakstītam. Ja iesniegums iesniegts elektroniski, tas jāparaksta ar drošu elektronisko parakstu vai jāiesniedz, izmantojot portālu www.latvija.lv, kur iespējams identificēties⁹.
- Iesnieguma tekstam jābūt skaidri salasāmam un saprotamam¹⁰. Iesniegumā jānorāda konkrētas būvnormatīvu tehniskās prasības (minot būvnormatīvu, standartu un tā konkrētu punktu) ugunsdrošības jomā, kuras tehniski vai funkcionāli nav iespējams ievērot un kurām nepieciešama alternatīvo tehnisko risinājumu saskaņošana.
- Iesniegumā jāpiedāvā alternatīvie tehniskie risinājumi, izņemot atjaunošanas, pārbūves vai restaurācijas gadījumos kad:
 - ✓ attiecīgās prasības tehniski vai funkcionāli nav iespējams ievērot vai tās uzliek būvniecības ierosinātajam nesamērīgu vai nepamatotu slogu;

Attiecīgās jomas būvspeciālists rakstiski var apliecināt, ka attiecīgās prasības tehniski vai funkcionāli nav iespējams ievērot

Par nesamērīgu un nepamatotu slogu katrā gadījumā būtu atzīstams gadījums, kurā atjaunošanas, pārbūves vai restaurācijas gadījumā izdevumi noteiktas būvnormatīva tehniskās prasības ievērošanai sastāda vismaz 50 % no kopējām paredzētajām būvizmaksām.

⁸ Iesniegumu likuma 3. panta pirmā daļa

⁹ Iesniegumu likuma 2. panta trešā daļa un 3. panta trešā daļa

¹⁰ Iesniegumu likuma 7. panta trešais punkts un ceturtais punkts

- ✓ būve ar kultūrvēsturisku vērtību attiecīgo prasību ievērošanas dēļ var zaudēt savu kultūrvēsturisko vērtību;

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde izvērtē un saskaņo paredzamo pārveidojumu apjomu un ietekmi uz kultūras pieminekli vai tā aizsardzības zonu.

- ✓ atjaunojot vai restaurējot būvi, ja nolietotojus būves elementus vai konstrukcijas nomaina pret būvizstrādājumiem, kuri nodrošina vismaz līdzvērtīgas ekspluatācijas vai tehniskās un fizikālās īpašības salīdzinājumā ar tām īpašībām, kurām sākotnēji atbilda nomaināmie būves elementi vai konstrukcijas.

Šādos gadījumos atkāpes no būvnormatīvu tehniskajām prasībām neparedzot alternatīvos tehniskos risinājumus, ir pieļaujamas un tos nav nepieciešams saskaņot VUGD

- Iesniegumam jāpievieno dokumentu kopijas, kas pamato iesniegumā norādītos apstākļus¹¹ un sniedz informāciju par būvi, proti, Būvprojekta (tajā skaitā Ugunsdrošības pasākumu pārskats) vai paskaidrojuma raksta daļas (ja tāds ir) kopijas vai citu būvniecības ieceres dokumentāciju (ja dokuments nav pieejams Būvniecības informācijas sistēmā (turpmāk - BIS)) ar informāciju par būves tehniskajiem rādītājiem un ugunsdrošības parametriem, kas skar izskatāmo būvnormatīvos noteikto tehnisko prasību.

No 2020.gada 1.janvāra viss būvniecības process un ar to saistītā dokumentu aprīte veicama BIS:
<https://bis.gov.lv/bis2/lv/login>

¹¹ Iesnieguma likuma 3. panta ceturtnā daļa

3. Atkāpes no būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām un alternatīvie tehniskie risinājumi kultūrvēsturiskajās ēkās

3.1. Kultūrvēsturisko durvju saglabāšanas iespējas ugunsdrošības prasību kontekstā

Veicot kultūrvēsturisko ēku renovāciju, atjaunošanu vai pārbūvi, nereti rodas nepieciešamība saglabāt arhitektoniski vai vēsturiski nozīmīgas būvkonstrukcijas, tostarp oriģinālās koka durvis. Šādas durvis ne vien atspoguļo konkrētā laikmeta būvniecības tradīcijas, bet arī ir neatņemama ēkas autentiskuma sastāvdaļa.

Praksē bieži tiek konstatēts, ka šādas vēsturiskās durvis neatbilst spēkā esošajos būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām, īpaši attiecībā uz ugunsdrošības aspektiem – durvju konstrukcijas ugunsizturības rādītājiem, vēršanās virzienu, gabarītiem un citām tehniskām īpašībām.

Šādās situācijās ēkas īpašniekiem vai projektētājiem ir jāizvērtē iespējas piemērot alternatīvus tehniskos risinājumus un saskaņot atkāpi no konkrētās prasības, vienlaikus nodrošinot līdzvērtīgu aizsardzības līmeni cilvēku dzīvības, veselības un īpašuma aizsardzībai ugunsgrēka gadījumā.

1. attēls. 19. gs. v. valsts nozīmes mākslas piemineklis (pa kreisi) un 18. gs. IVc. valsts nozīmes mākslas piemineklis (pa labi).

Saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu būvkonstrukcijām, kuras tiek izmantotas ēkās ar noteiktu lietošanas veidu vai funkciju, jāatbilst noteiktiem ugunsdrošības parametriem. Konstrukciju ugunsizturības un ugunsreakcijas klases tiek definētas, lai novērstu vai būtiski aizkavētu ugunsgrēka izplatību būves iekšienē, tādējādi nodrošinot lietotāju aizsardzību un mazinot iespējamus materiālos zaudējumus.

Šo rādītāju noteikšana balstās uz būvnormatīvu un piemērojamo standartu prasībām. Taču kultūrvēsturisko ēku gadījumā nereti nepieciešams piemērot individuālu pieeju, ņemot vērā ēkas kultūrvēsturisko vērtību un ar to saistīto aizsardzības statusu.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Tehniskās komisijas līdzšinējā pieredze liecina, ka, rūpīgi izvērtējot konkrētā objekta raksturlielumus un tehniskos apstākļus, iespējams piemērot alternatīvus tehniskos risinājumus. Šādi risinājumi ļauj saglabāt vēsturiskās durvis vai to būtiskos elementus, vienlaikus nodrošinot pietiekamu aizsardzību pret ugunsgrēka izplatību un atbilstību būves ekspluatācijas drošības prasībām.

Šāda pieeja kalpo kā līdzsvarots kompromiss starp kultūras mantojuma saglabāšanu un ugunsdrošības prasību ievērošanu.

Ieteicamie alternatīvie tehniskie risinājumi:

1. Uguns aizsarglīdzekļa izmantošana.

Vēsturiskās koka durvju vērtnes un apdares elementus iespējams apstrādāt ar uguns aizsarglīdzekļiem (piemēram, pārklājumiem vai krāsām), kas paaugstina durvju būvmateriāla ugunsreakcijas klasi līdz vismaz B-s1, d0. Šādi pārklājumi var būt caurspīdīgi vai tonēti, tādējādi saglabājot koka dabisko vizuālo izskatu, kas ir būtisks ēkas autentiskuma saglabāšanai. Izvēloties uguns aizsarglīdzekli nepieciešams ņemt vērā ražotāja tehnisko informāciju – uguns aizsarglīdzekļa patēriņš, lai sasniegtu nepieciešamo ugunsreakcijas klasi, kā arī uzklāšanas secību, piemēram, jāizmanto ražotāja noteiktā gruntskrāsa, laika periodi starp uzklāšanas reizēm u.c.

2. Durvju aprīkošana ar ugunsdrošības elementiem.

Durvis var tikt aprīkotas ar speciālām blīvgumijām, kas temperatūras iedarbībā uzbriest, noblīvējot spraugas starp durvju vērtni un aplodu. Blīvgumiju izmantošana nodrošina dūmu un liesmu necaur laidību. Atkarībā no situācijas un durvju konstrukcijām iespējams piemērot arī citus papildu pasākumus, piemēram:

- pašai izvēršanas mehānismi,
- automātiskie sliekšņi,
- slēdzenes un durvju rokturi, kuri paredzēti ugunsdrošajām durvīm,
- eņģes, kuras paredzētas ugunsdrošajām durvīm.

Izvērtējot šādus risinājumus, jāņem vērā ne tikai to ugunsdrošības efektivitāte, bet arī to ietekme uz vēsturiskās konstrukcijas vizuālo identitāti un saglabājamību.

3. Stiklojuma nomaina.

Ja durvīs ir stiklotas daļas un konstrukcija to tehniski pieļauj, ieteicams esošo stiklu nomainīt pret ugunsizturīgu stiklojumu. Šāds stiklojums būtiski uzlabo durvju konstrukcijas ugunsizturību, vienlaikus saglabājot gaismas caurlaidību un vēsturisko izskatu.

Piemērojot iepriekš minētos risinājumus, iespējams būtiski paaugstināt kultūrvēsturisko durvju drošības līmeni ugunsgrēka gadījumā, vienlaikus saglabājot ēkas arhitektonisko un kultūrvēsturisko vērtību. Šādi alternatīvi risinājumi ir praktisks instruments normatīvo prasību un kultūras mantojuma saglabāšanas līdzsvarošanai, nodrošinot gan cilvēku drošību, gan atbildīgu attieksmi pret vēsturisko būvmantojumu.

3.2. Kultūrvēsturisko logu saglabāšana un alternatīvie tehniskie risinājumi

Veicot kultūrvēsturisko ēku atjaunošanu, pārbūvi vai renovāciju, būtiska nozīme ir ne vien durvju, bet arī logu saglabāšanai, jo vēsturiskie logi ir neatņemama ēkas arhitektoniskā un kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļa. Tie veido gan ēkas vizuālo identitāti, gan liecina par konkrētā laikmeta būvniecības tehnoloģijām un materiāliem.

Tomēr, līdzīgi kā durvju gadījumā, vēsturiskie logi bieži vien neatbilst spēkā esošajos būvnormatīvos noteiktajām tehniskajām prasībām ugunsdrošības jomā – īpaši attiecībā uz logu konstrukciju ugunsizturību un izmantoto materiālu ugunsreakcijas klasi.

Ņemot vērā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Tehniskās komisijas praksi, kā arī rūpīgi izvērtējot konkrētā objekta tehnisko stāvokli un kultūrvēsturiskās vērtības, iespējams piemērot alternatīvus tehniskos risinājumus. Tie ļauj saglabāt logu oriģinālos materiālus, vēsturisko vērtību un estētisko veidolu, vienlaikus nodrošinot būves ekspluatācijas drošību un ugunsizturības prasību ievērošanu saprātīgā un līdzsvarotā apjomā.

Šādi risinājumi var būtiski paaugstināt logu konstrukciju uguns aizsardzības īpašības, ja tie tiek pareizi izvēlēti, projektēti un īstenoti saskaņā ar tiesību aktu prasībām un mantojuma saglabāšanas principiem.

Ieteicamie alternatīvie tehniskie risinājumi kultūrvēsturisko logu ugunsdrošības uzlabošanai:

1. Logu rāmju un vērtnes koka daļas iespējams apstrādāt ar uguns aizsarglīdzekļiem (piemēram, pārklājumiem vai krāsām), kas paaugstina to ugunsreakcijas klasi līdz vismaz B-s1, d0. Šādi līdzekļi var būt caurspīdīgi vai tonēti, tādējādi saglabājot koka vizuālās īpašības un loga autentiskumu. Veicot apstrādi ar uguns aizsarglīdzekļiem, jāņem vērā ražotāja norādīto tehnisko informāciju.

2. Ja loga konstrukcija to tehniski pieļauj, ieteicams iekšējo stiklojumu aizstāt ar ugunsizturīgu stiklojumu un atbilstošiem ugunsizturīga stiklojuma stiprinājumiem. Šāds risinājums uzlabo konstrukcijas ugunsizturību, vienlaikus saglabājot loga gaismas caurlaidību un vēsturisko izskatu.

3. Logu aplodās pa perimetru ieteicams iestrādāt karstumā uzbriestošus blīvījumus, kas ugunsgrēka gadījumā reaģē uz paaugstinātu temperatūru, aizpildot spraugas un samazinot dūmu un liesmu izplatību. Atbilstošus blīvījumus var iestrādāt arī logu iekšējo vērtņu perimetrā, tādējādi uzlabojot konstrukcijas ugunsdrošības īpašības, vienlaikus minimāli ietekmējot vēsturisko izskatu.

4. Logus aprīkot ar automātiskajiem pašaizveres mehānismiem, kas ugunsgrēka gadījumā noslēdz logu vārtņes, ierobežojot dūmu un liesmu izplatību.

2.attēls. Ēkā, Rožu ielā 6 - arhitektūras piemineklim atbilstoši ozolkoka oderlogi, kādi bija raksturīgi 19. un 20. gadsimta mijā būvētajām ēkām.

Vēsturiskajās ēkās nereti sastopamas situācijas, kad loga ailes konstrukcija nav atverama, lai gan spēkā esošais tiesiskais regulējums paredz, ka būvē jābūt iespējai nodrošināt dūmu novadīšanu. Šādos gadījumos tehnisku iemeslu dēļ logu atvēršana var nebūt realizējama, jo īpaši, ja tas apdraud kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu.

Kā alternatīvu tehnisko risinājumu iespējams paredzēt āmura vai līdzvērtīgas ierīces izvietojumu pie loga, kas paredzēta stiklojuma izsišanai ārkārtas situācijā, lai nodrošinātu dūmu novadi. Šāda ierīce ir izmantojama tikai nepieciešamības gadījumā un tai jābūt skaidri redzamai un pieejamai.

3.3. Kultūrvēsturisko pārsegumu saglabāšana un alternatīvie tehniskie risinājumi

Zonās, kur ēkā ir saglabājušies vēsturiskie griestu un grīdas pārsegumi, to oriģinālo konstrukciju saglabāšana ir būtiska ēkas arhitektoniskās un kultūrvēsturiskās vērtības nodrošināšanai. Veicot ēkas pārbūvi vai atjaunošanu,

būtu jāizvērtē iespēja saglabāt esošās koka sijas, dēļus un citus pārseguma elementus, vienlaikus nodrošinot būvnormatīvos noteikto ugunsdrošības prasību izpildi.

Ja esošās koka pārsegumu konstrukcijas (piemēram, griestu sijas, grīdas dēļi, starpsienas u. tml.) neatbilst noteiktajai ugunsreakcijas klasei vai ugunsizturībai, iespējams piemērot alternatīvus tehniskos risinājumus, kas ļauj saglabāt vēsturiskās konstrukcijas.

Piemēram:

- ja vēsturiskie griestu ir vizuāli eksponēti, iespējams no augšpuses (virs sijām) uzstādīt aizsargslāni no būvizstrādājuma ar ugunsreakcijas klasi vismaz A2-s1, d0;

- savukārt, ja vēsturiskā grīda ir eksponēta, aizsargslāni ar tādu pašu ugunsreakcijas klasi var izvietot apakšā – zem sijām;

- iespējams paredzēt siltumizolāciju ar ugunsreakcijas klasi vismaz A2-s1, d0;

- iespējams veikt esošo koka siju apstrādi ar uguns aizsarglīdzekļiem, kuri nodrošina koka konstrukciju ugunsreakcijas klasi vismaz B-s1, d0.

Minētās metodes iespējams kombinēt, atkarībā no esošās situācijas objektā, kombinējot iespējams būtiski uzlabot pārsegumu ugunsizturību.

3.attēls. Krustpils pils lielā zāle – arhitektūras pieminēšanai atbilstoši koka pārsegumi.

Šādi risinājumi nodrošina līdzsvarotu pieeju kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un ugunsdrošības prasību izpildei, ļaujot saglabāt oriģinālo koka konstrukciju redzamo vai slēpto daļu autentiskumu, kā arī būtiski samazinot aizdegšanās risku un uguns izplatību.

3.4. Evakuācijas ceļu augstuma un platuma saglabāšana kultūrvēsturiskajās ēkās

Atsevišķos gadījumos, īpaši kultūrvēsturiskajās būvēs, tehnisku vai arhitektonisku apsvērumu dēļ nav iespējams veikt būvdarbus, kas nodrošinātu evakuācijas ceļu gabarītu – augstuma vai platuma – palielināšanu līdz spēkā esošajos tiesību aktos noteiktajiem minimālajiem parametriem.

Viens no alternatīvajiem tehniskajiem risinājumiem šādās situācijās ir esošā evakuācijas ceļa saglabāšana, vienlaikus skaidri vizuāli apzīmējot vietas ar neatbilstošu augstumu vai platumu. Šim nolūkam var izmantot kontrastējošu marķējumu uz grīdas, sienām vai griestiem – piemēram, brīdinājuma krāsas joslas vai apzīmējumus, kas skaidri norāda uz konkrēto šķērsli vai šaurinājumu. Apzīmējumus var veidot no gaismu atstarojošajiem vai luminiscējošiem materiāliem.

Šāda pieeja veicina savlaicīgu personu reakciju un paaugstina evakuācijas drošumu, vienlaikus ļaujot saglabāt vēsturisko konstrukciju autentiskumu bez būtiskas iejaukšanās tās arhitektoniskajā veidolā.

4.attēls. Kontrastējošo signālkrašojumu piemēri.

Vēl viens iespējams alternatīvais tehniskais risinājums ir ierobežot būves vai tās konkrētās daļas lietotāju skaitu, samērojot esošo evakuācijas ceļu kapacitāti ar faktisko noslodzi. Šāda pieeja ļauj nodrošināt ātru būves lietotāju evakuāciju, neraugoties uz evakuācijas ceļu neatbilstību spēkā esošajos tiesību aktos noteiktajiem gabarītu parametriem.

Cits piemērojams alternatīvais tehniskais risinājums ir nodrošināt papildu evakuācijas ceļu izbūvi, ņemot vērā būves plānojuma īpatnības, kā rezultātā gabarīti var neatbilst būvnormatīvos noteiktajām minimālajām tehniskajām prasībām, taču to kopskaits pārsniedz tiesību aktos noteikto minimālo evakuācijas ceļu skaitu.

Šāda pieeja ļauj kompensēt katra atsevišķa evakuācijas ceļa ierobežoto caurlaidību, nodrošinot kopējo evakuācijas funkcionalitāti un personu izkļūšanas iespējas atbilstoši ugunsdrošības prasību mērķim, proti, savlaicīgai un drošai evakuācijai ārkārtas situācijā.

Ieteicamais alternatīvais tehniskais risinājums - Visā evakuācijas ceļa garumā iespējams izveidot automātisku ugunsdzēsības aizsegu, kas aktivizējas ugunsgrēka gadījumā. Šāds risinājums nodrošina efektīvu evakuācijas ceļu aizsardzību pret uguns un dūmu izplatību, ļaujot evakuācijas laikā saglabāt drošu pārvietošanās iespēju.

3.5. Ugunsnoturības pakāpes izvēle kultūrvēsturiskās ēkas pārbūves gadījumā, ja pārsniegts noteiktais augšējā stāva grīdas līmeņa augstums

Ir gadījumi, kad kultūrvēsturiskas ēkas pārbūves laikā tiek konstatēts, ka augšējā stāva grīdas līmenis atrodas augstāk par būvnormatīvos noteikto robežu konkrētai ugunsnoturības pakāpei (piemēram, ja augšējā stāva grīdas līmenis ir virs 8 m, kur būvnormatīvi vairs nepieļauj U3 ugunsnoturības pakāpi). Šādās situācijās ēkas ugunsnoturības pakāpes maiņa nozīmētu papildu ugunsdrošības risinājumu ieviešanu, kuru tehniskā vai funkcionālā īstenošana var būt neiespējama vai nesamērīga, kā arī var radīt būtisku tehnisko un finansiālo slogu būvniecības ierosinātajam, vienlaikus apdraudot ēkas kultūrvēsturisko vērtību.

Kā alternatīvu tehnisko risinājumu kopumu iespējams izvērtēt šādus pasākumus, kas ļauj saglabāt esošo augšējā stāva grīdas līmeņa atzīmi nemainot ugunsnoturības pakāpi un vienlaikus nodrošināt būvei atbilstošu aizsardzību pret ugunsgrēka riskiem:

- paredzēt ēkā ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas sistēmas ierīkošanu arī tad, ja tā nav obligāti noteikta saskaņā ar tiesību aktiem;
- evakuācijas ceļos nodrošināt avārijas apgaismojumu un izgaismotus evakuācijas izeju norādītājus virs durvīm;
- noteikt, ka evakuācijas ceļos netiks izvietoti degtspējīgi priekšmeti, t. i., nebūs mainīgās ugunsslodzes;
- palielināt ugunsdzēsības aparātu skaitu, pārsniedzot tiesību aktos noteikto minimālo prasību.

Šie risinājumi jāizvērtē kompleksi, ņemot vērā konkrētās ēkas arhitektoniskās, funkcionālās un tehniskās īpatnības, kā arī būvniecības ieceres mērķus.

3.6. Vēsturisko koka sienu apdares un koka kāpņu saglabāšana

Atsevišķās kultūrvēsturiskās ēkās ir saglabājušās oriģinālās koka konstrukcijas – piemēram, kāpnes vai dekoratīvais sienu apšuvums, kurš ir būtisks ēkas arhitektoniskās un kultūrvēsturiskās vērtības sastāvdaļa. Būvnormatīvu

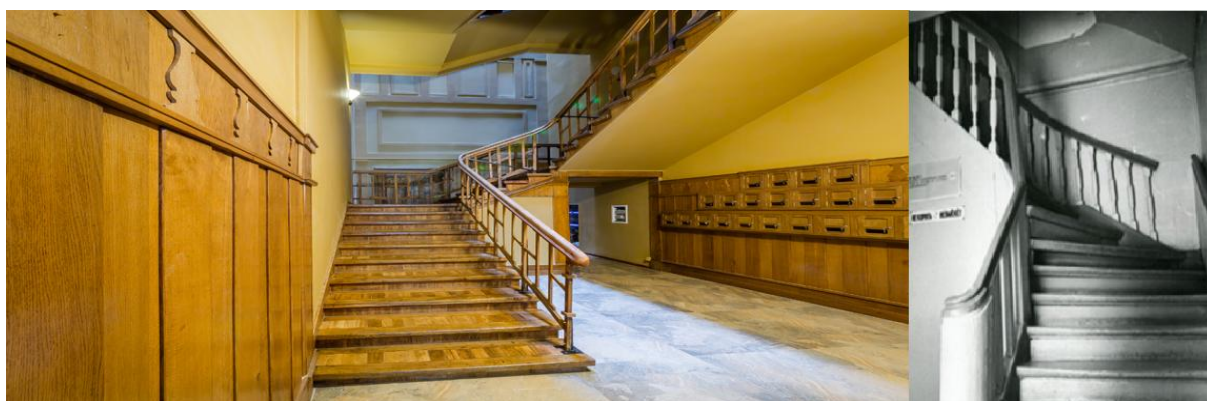
tehniskās prasības atsevišķos gadījumos nosaka prasību nodrošināt šādu elementu aizsardzību pret ugunsgrēka izplatību (piemēram, kāpņu telpu sienas, kāpņu laukumi, sijas, laidī un pakāpieni evakuācijas ceļos), taču to apstrāde ar uguns aizsarglīdzekļiem var būt tehniski neiespējama vai kultūrvēsturiski neatbilstoša.

Proti, ne vienmēr ir iespējams pilnībā noņemt esošo krāsas vai lakoju slāni, kā to paredz uguns aizsarglīdzekļu ražotāju tehniskās instrukcijas. Tādēļ šādu virsmu apstrāde ar attiecīgajiem līdzekļiem bieži vien nav iespējama, neapdraudot būvelementu kultūrvēsturisko vērtību.

Šādās situācijās iespējams piemērot alternatīvus tehniskos risinājumus, piemēram:

- ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas sistēmas ierīkošana;
- automātiskās ugunsgrēka balss izziņošanas sistēmas;
- videonovērošanas sistēmas uzstādīšana ar attālinātas piekļuves un uzraudzības iespējām;
- automātiskās ugunsdzēsības sistēmas ierīkošana;
- dūmu barjeras un automātiskā ugunsdzēsības aizsega izveide pa atklāto kāpņu telpas robežu;
- paredzēt papildu evakuācijas ceļu, tostarp evakuācijas kāpnis.

Minētie risinājumi veicina agrīnu reaģēšanu ugunsgrēka gadījumā, nodrošinot cilvēku drošību un vienlaikus ļaujot saglabāt ēkas autentiskās koka konstrukcijas. Iespējams kombinēt norādītos alternatīvi tehniskos risinājumus. Šādi pasākumi kalpo kā līdzsvarota pieeja starp kultūras mantojuma aizsardzību un ugunsdrošības prasību ievērošanu.

5.attēls. Ēka Rīgā, Krišjāņa Valdemāra ielā 37, būvēta 1912. gadā (pa kreisi); Juglas muižas (Jägelshof) dzīvojamā ēka, celta 18. gadsimtā (pa labi).

3.7. Iekšējā ugunsdzēsības ūdensvada neierīkošana kultūrvēsturiskās ēkās

Atsevišķos gadījumos, īpaši pārbūvējot kultūrvēsturiskas ēkas, tiek konstatēts, ka ēkas vai ugunsdrošības nodalījuma būvtilpums ir virs 5000 m³, un atbilstoši ugunsdrošības prasībām šādā situācijā ir pienākums ierīkot iekšējā ugunsdzēsības ūdensvada sistēmu. Taču vēsturiskās ēkās šāda sistēma var būt tehniski sarežģīti vai finansiāli nesamērīgi izbūvējama, kā arī var tikt būtiski ietekmētas ēkas arhitektoniskās un kultūrvēsturiskās vērtības.

Lai nodrošinātu atbilstošu ugunsdrošības līmeni, iespējams izvērtēt šādus alternatīvus tehniskos risinājumus:

- dubultot ugunsdzēsības aparātu skaitu, pārsniedzot tiesību aktos noteikto minimālo prasību;
- ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas sistēmas ierīkošana.